

**Vətən mənə oğul desə nə dərdim,
mamır olub qayasında bitərdim.**

**Bu torpaqsız harda, nə vaxt,
nə dərdim...xəzanımdır, xəzanımdır, xəzanım.**

**Məhz bu misralarla şair Məmməd Araz doğma vətənimiz
Azərbaycanımızın tarix boyu yağı düşmələr tərəfindən
təcavüzlərə məruz qalmasından və hər zaman bu vətənin
qəhrəman övladlarının torpaqlarımızın bölünməsi üçün
"Canımızdan keçərik, Vətəndən vaz keçmərik!" deyib ayağa
qalxaraq düşməne meydan oxumasından bəhz edir.**

Dünyaya göz açdığımız ilk vaxtlardan anamıza olan sevgimiz, bağlılığımız, vətənə sevgini, bağlılığı öyrədir bizlərə. Birinci sifə getdiyimiz dövrlərdən başlayaraq isə dəyərli müəllimlərimiz üç rəngli bayrağımızın namusumuz, şərəfimiz olduğunu və torpağımızın müqəddəs, bölünməz olduğunu yaddaşlarımıza qazıyır. Tarix boyu torpaqlarımızda gözü olan yağı düşmənlər, erməni daşnaqları öz məkirli fikirlərini zaman-zaman həyata keçirməyə çalışmış və azərbaycanlılara qarşı soyqırımlar törətmişlər. Vətənimizin hər bir qarışı bizə əzizdir. Qarabağ Azərbaycanın əzeli və ayrılmaz parçasıdır. XX əsrin 80-ci illərinin sonları 90-cı illərinin əvvəllərində Ermənistan Azərbaycanın tarixi torpaqlarına açıq formada ərazi iddiaları ilə çıxış etmiş və ölkəmizə qarşı hərbi təcavüzə başlamışdır. Ermənilər onun dağlıq hissəsində 1923-cü ildə sovet rəhbərliyi tərəfindən yaradılmış muxtar qurumu daima Azərbaycandan ayırmağa çalışmışdır. 1987-ci illərin sonlarında onların ölkədəki mövcud olan şəraitdən istifadə edərək fəallaşması Dağlıq Qarabağın və ətraf rayonların müvəqqəti olaraq itirilməsi ilə nəticələnmişdir. Dağlıq Qarabağ, eləcə də ona bitişik olan 7 rayon Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Kəlbəcər, Qubadlı, Laçın, Zəngilan və Ermənistanla həmsərhəd bir sıra yaşayış məntəqələrində düşmənlər tapdığı altına düşmüşdü. Qaçqın və köçkünlərin sayı 1 milyonu keçən və 20 faizi erməni daşnaqlarının işğalı altında olan torpaqlarımız, Xocalıda xüsusi amansızlıqla qətlə yetirilən uşaq, qoca və qadınlarmız qəlbimizdə dərin bir yara qoydu. Unutmadıq! Gecək nəsilərimizə də unutmurduq!

30 ilə yaxın müddətdə işğal altında idi ana vətən və hey harayladı bizləri. Ümüdmüzü itirmədik. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 1993-cü ilin iyun ayında respublikanın rəhbərliyinə qayıdışı ordu quruculuğunda da ciddi nəticələr gətirib çıxardı. Nizamsız hərbi hissələr ləğv edildi, güclü nizami ordu yaradılması prosesi başladı. Azərbaycan dövləti Dağlıq Qarabağ münaqişəsini ATƏT (Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı) də mütakirəyə çıxardı. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası 30 aprel 1993-cü ildə qəbul etməyə məcbur olduğu 822 sayılı qətnamə ilə Kəlbəcər rayonunun işğalından narahatlığını ifadə etdi. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası Azərbaycan torpaqlarının işğalı ilə bağlı olan 853, 874, 884 sayılı qətnamələr qəbul etdi. Həmin sənədlərdə ermənilərin işğal olunmuş ərazilərdən dərhal, tamamilə və qeyd-şərtsiz çıxarılması tələb edilərsə də, Ermənistan müxtəlif bəhanələrlə bu tələbləri yerinə yetirməkdən boyun qaçırdı.

Bir gün mütləq geri dönməyəcək deyib bir-birimizə millət olaraq dəstək durduq. Əlbətdə ki, bu ümüdü bizə verən ağıllı

sərkərdəmiz var idi. Ulu Öndər Heydər Əliyev. Onun Azərbaycan xalqının bu çətin dövründə vətəninə, millətinə sahib çıxması bizi ayaqda durmağa vadar etdi. Ayağa qalxıb dahada möhkəm olmağa çalışdıq. Ağıllı və müdrük siyasətçinin düzgün sayəsində Azərbaycan Respublikası suverenliyini bərpa etdi. Ulu Öndərin layiqli davamçısı prezidentimiz cənab İlham Əliyev Qarabağın Azərbaycanın əbədi və əzeli torpaqlar olduğunu bütün dünyaya istər siyasi arenada istərsə də beynəlxalq arenada çatdırdı. Bu uğurlu siyasəti Azərbaycan xalqı tərəfindən hər daim dəstəkləndi. Xalq layiqli davamçısının, müdrük liderinin arxasında dayanmışdı. Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzün nəticələrinin aradan qaldırılması və BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrinin həyata keçirilməsi üzrə 30 ilə yaxın davam edən danışıqlar prosesi Ermənistanın destruktiv mövqeyinə görə nəticə verməmişdir. Ermənistanın qəbul etdiyi təcavüzkar və hücum xarakterli milli təhlükəsizlik strategiyası işğal edilmiş ərazilərdə qeyri-qanuni məskunlaşdırma siyasətini genişləndirmiş, yeni ərazilər uğrunda yeni müharibə çağırışı, mülki şəxslərdən ibarət könüllü dəstələri yaratmaq qərarı, 2020-ci il iyulun 12-də Ermənistan Azərbaycan dövlət sərhədinin Tovuz istiqamətində tərxiat törətməsi, cəbhə xəttinə yaxın ərazilərdə qoşunlarını cəmləşdirməsi, böyük həcmdə silah-sursat toplaması Ermənistanın genişmiqyaslı hücumu hazırladığını göstərirdi. Aylardır Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələri cəbhə bölgəsində müxtəlif tərxiatlar törədirdi. Ve bununla beynəlxalq hüquq normalarını yenidən kobud surətdə pozaraq, müxtəlif növ silahlardan istifadə etməklə bir neçə istiqamətdən Azərbaycan Respublikasının yaşayış məntəqələrini və hərbi mövqelərini atəşə tutmaqla törətdikləri növbəti hərbi tərxiat nəticəsində mülki şəxslər və hərbiçilər arasında ölənlər və yaralananlar var idi. Əsgərləri ilə çiyin-çiyinə döyüşən milli qəhrəman general-mayor Polad Həşimov, milli qəhrəman polkovnik İlqar Mirzəyev və neçə qəhrəman oğul-

larımız Tovuz döyüşləri zamanı erməni tərxiatının qarşısını alarkən qəhrəmancasına şəhid olmuşdurlar. Tovuz döyüşlərindən sonra müxtəlif ölkələrdə yaşayan Azərbaycanlılar dinc aksiyalar keçirərək dünyaya Ermənistanın işğalçı bir dövlət olduğunu və erməni terroruna dur deməklə səsimizi dünyaya eşit-

Silahlı Qüvvələri tərəfindən başlanmış əks-hücum əməliyyatları nəticəsində Azərbaycan Respublikasının bir neçə rayonunu, eləcə də strateji əhəmiyyətli digər əraziləri işğaldan azad edilmişdir. Düşmənin xeyli sayda hərbi texnikası, canlı qüvvələri, hərbi obyektləri, 12 ədəd "OSA" Zenit-Raket kompleksi məhv

təcavüzü nəticəsində 12-si uşaq, 27-si qadın olmaqla 93 mülki şəxs həlak olmuş, 454 mülki vətəndaş yaralanmışdır. 2020-ci ilin sentyabrın 27-dən 10 noyabr tarixinədək Ermənistan münaqişə zonasından kənarında yerləşən Tərtər, Ağcabədi və Goranboy rayonlarını qadağan edilmiş və son dərəcə təhlükəli

44 Günlük qəhrəmanlıq səlnaməmiz

dirirdi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə dərhal Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilmiş, təcavüzkar aдекват cavab verilməsi istiqamətində konkret tapşırıqlar verilmişdir. Azərbaycan xalqı dəmir yumruq kimi birləşmişdir. Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyinə qarşı real və potensial hərbi təhdidlərin qarşısının alınması və zərərsizləşdirilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri tərəfindən əks-hücum əməliyyatlarına başlamışdır. Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələrinin Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ bölgəsini və ətraf rayonlarını işğal etməsi, Azərbaycan Respublikasına qarşı real silahlı hücum təhlükəsi yaratdığından, ölkənin, əhalinin və ərazinin, eləcə də Silahlı Qüvvələrin və başqa silahlı birləşmələrin müdafiəyə hazır vəziyyətə gətirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 sentyabr 2020-ci il tarixli Fərmanı ilə 2020-ci il 28 sentyabr saat 00:00-dan Azərbaycan Respublikasının bütün ərazisində hərbi vəziyyət elan edilmiş, 28 sentyabr 2020-ci il tarixli Sərəncam ilə Azərbaycan Respublikasında qismən səfərbərlik elan olunmuş, hərbi əməliyyatlara hazırlıq və onların keçirilməsinə dair qərarlar qəbul edilmişdir. İstər vətəndə istərsə də vətəndən xaricdə yaşayan vətənin igid oğulları və qızları döyüşlərdə iştirak etmək üçün könüllü olaraq hərbi komissarlıqlara axın edirdi. Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda gedən mübarizədə qəhrəmanlıq göstərən əsgər və zabıtlarımız, arxa cəbhədə çalışan mülki insanlarımız, bütövlükdə xalqımız əzm, iradə, bir yumruq kimi birlik və həmrəylik nümayiş etdirmişdir. İllərdi münaqişənin həllini gecikdirən Ermənistan, Azərbaycan ordusunun qətiyyətli cavabı qarşısında aciz qalmışdı. Xalq olaraq bütün dünyaya birliyimizi nümayiş etdirirdik. Cənab prezidentimizin çıxışı "Biz öz torpağımızda vuruşuruq. Haqq yolundayıq, bizim işimiz haqq işidir və biz zəfər çalacağıq! Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!" sözləri xalqda ruh yüksəliyi yaratmışdır. Elə ilk gündən öz mənavi dəstəyi ilə qardaş Türkiyəyə yanımızda idi. Düşmənin ilk gündən zirehli texnikasını döyüş meydanlarında qoyub qaçırdı. Azərbaycan Respublikasının

edilmişdir. Prezidentimizin ilk twitter paylaşımı gəlmişdi. "Müzəffər ordumuz Fizuli rayonunun Qaraxanbəyli, Qaravənd, Kənd Horadiz, Yuxarı Əbdürrəhmətli, Cəbrayıl rayonunun Böyük Mərcanlı, Nüzgar, Ağdərə və Murov dağ silsilələrindəki yüksəkliklər azad edilmişdir". Həmin gün cəbhədən ilk şəhid xəbərləri gəlməyə başlamışdı. Xalq işğaldan azad olunan torpaqlarına sevinir, hər bir şehidi üçün bir ürəkdən ağlayırdı və eyni zamanda hər biri ilə qürur duyurdu. Vətən torpaqlarını işğaldan azad edən rəşadətli və müzəffər Ordumuzun həyata keçirdiyi uğurlu hərbi əməliyyatları nəticəsində Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələri darmadağın edilmiş, canlı qüvvə və texnikası sardana çıxarılmış, böyük itkilər verərək geri çəkilməyə məcbur olmuşdur. Döyüş meydanındakı acınacaqlı məğlubiyyətlərinin əvəzini çıxmaq üçün Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələri Azərbaycanın münaqişə zonasından və cəbhə xəttindən uzaqda yerləşən şəhər və rayonlarındakı mülki infrastruktur obyektlərini - yaşayış evlərini, xəstəxanaları, tibb məntəqələrini, məktəb binalarını, uşaq bağçalarını, dövlət qurumlarının inzibati binalarını, təsərrüfat təyinatlı əraziləri hədəf seçmiş, müxtəlif növ silahlarla, o cümlədən artilleriya və ballistik raketlərlə atəşə tutaraq insanlıq əleyhinə cinayətlər və müharibə cinayətləri törətmiş, mülki şəxsləri qətlə yetirmiş, mülki əhaliyə, dövlət əmlakına, o cümlədən infrastruktur obyektlərinə, habelə sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinə irimiqyaslı zərər vurmuşlar. Azərbaycanın ikinci böyük şəhəri, çoxsaylı tarixi və mədəni abidələri olan qədim Gəncə, ərazilərində strateji obyektlər yerləşən və keçən Mingəçevir (Su Elektrik Stansiyası) və Yevlax (Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri) şəhərlərini, Beyləqan, Bərdə, Tərtər, Qəbələ, Goranboy, Ağcabədi, Abşeron, Xızı və digər rayonlarını ballistik raketlərdən atəşə tutulmuşdur. Oktyabr tarixlərində raket və ağır artilleriya hücumları nəticəsində Gəncə şəhərində, Bərdə rayonunda insanlar həlak olmuş, yaralanmış, rayonda yerləşən mülki infrastruktur obyektlərinə, nəqliyyat vasitələrinə külli miqdarda ziyan dəymişdir. Ümumilikdə Ermənistanın hərbi

olan fosfor bombalarından istifadə etməklə müxtəlif vaxtlarda atəşə tutmuşdur. Ermənistan silahlı qüvvələri, habelə Ermənistan Respublikasının ərazisində yerləşən hərbi birləşmələrinə rəhbərlik edən şəxslər və onların yaratdığı cinayətkar birliklər "Silahlı münaqişələr zamanı mülki şəxslərin müdafiəsinə dair" 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyasının tələblərini kobud şəkildə pozmuş Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzkar müharibə planlaşdırılmış və aparılmış, habelə terrorçuluq cinayətləri törədilmişdir. 44 gün sürən hərbi əməliyyatları nəticəsində müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərini, Azərbaycan xalqının tarixində, mədəniyyətində və qəlbində xüsusi yeri olan, Qarabağın tacı sayılan Şuşa şəhərini, Zəngilan rayonunun Mincivan, Ağbənd, Bartaz qəsəbələrini, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsini və bir çox kəndlərini, Tərtər rayonunun Suqovuşan kəndi, Xocalı və Laçın rayonlarının bir neçə kəndləri daxil olmaqla, ümumilikdə, 300-dən çox yaşayış məntəqəsini, həmçinin Ağdərə, Murovdağ və Zəngilan istiqamətlərində mühüm strateji yüksəklikləri işğaldan azad etmişdir.

Rəşadətli Azərbaycan əsgər və zabıtları addım-addım irəliləyərək, Ermənistanın uzun illər ərzində qurduğu istehkam sistemlərini yarıb keçmişlər. Torpaqlarımız qəhrəman əsgər və zabıtlarımız, şəhidlərimizin qanı və canı bahasına azad edilmişdir. Azərbaycanın hərbi sahədə qazandığı qələbələr, xüsusilə noyabrın 8-də Şuşanın düşmənlər əsarətindən azad edilməsi müharibənin taleyində həlledici rol oynamış, bununla da, Ermənistan öz məğlubiyyətini etiraf etmişdir. 2020-ci il noyabrın 10-da imzalanan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin, Ermənistan Respublikası baş nazirinin və Rusiya Federasiyası Prezidentinin bəyanatı ilə müharibə Azərbaycanın qələbəsi ilə nəticələnmişdir. Ermənistan kapitulyasiya olunaraq Kəlbəcər, Ağdam və Laçın rayonlarını Azərbaycana qaytarmağa məcbur olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 02.12.2020-ci il tarixli Sərəncamları ilə sentyabrın 27-si Azərbaycan Respublikasında Anım Günü, noyabrın 8-i Zəfər Günü kimi təsis edilmişdir.

(Ardı 12-ci səh.)

(Əvvəli 11-ci səh.)

Ermənistan 30 ilə yaxın müddətdə işğalda saxladığı Azərbaycan torpaqlarının geniş miqyasını, hətta hərbi təyinatı olmayan torpaqları da minalamışdır. 10 Noyabr 2020-ci il tarixli Azərbaycan Respublikası, Ermənistan Respublikası və Rusiya Federasiyası arasında Üçtərəfli Bəyanatda razılığın əldə olunmasına baxmayaraq, Ermənistan minalanmış xəritə və sxemləri təhvil verməkdən hələ də imtina edir. Minalı bölgələr insanların həyatı üçün təhlükə yaratmaq-la yanaşı, torpaqlardan səmərəli istifadə işinə də mane olur. Xeyli müddətdir ərazilərin minalardan təmizlənməsinə baxmayaraq, mütəmadi olaraq baş verən mina partlamaları nəticəsində mülki vətəndaşların xəsarət almaları və həlak olma faktları artır.

Bu qəhrəmanlıq səlnaməsində Ədliyyə nazirliyinin əməkdaşı ədliyyə kapitanı Ruhin Xəlilovda iştirak etmişdi. O 1987-ci ildə Cəbrayıl rayonunun yuxarı Məzrə kəndində dünyaya göz açıb. 5 yaşı olanda məcburi köçkün kimi ailəsi ilə birgə Bakıya gəlir. Öz doğma kəndinin azadlığı uğrunda döyüşlərdə iştirak etmək üçün könüllü olaraq döyüşə yollanır. Oktyabrın 21-də Qubadlıda gedən döyüşlər zamanı yaralı əsgər yoldaşını xilas etmək üçün çalışsada düşmənin namərd gülləsinə tuş gələrək qəhrəmancasına şəhid olur. Geridə 3 övladı vətənə əmanət qalır. Ona "Fəxri ədliyyə işçisi" adı verilir. Göstərdiyi qəhrəmanlığa görə ölümündən sonra "Vətən uğrunda", "Qubadlının azad olunmasına görə" medallarıyla təltif edilib. Ədliyyə nazirliyinin Penitensiar xidmətinin işçiləri Şirinov Elvin Şamil oğlu, Mehdiyev Həzrətəli Mehdi oğlu, Əliyev Elçin İldırım oğlu, İsmayilzadə RUFət Sakit oğlu, Əkbərov İlqar Cümşüd oğlu 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak etmişdir. Onlar "Vətən müharibəsi iştirakçısı" medalı ilə təltif edilmişdirlər. Şirinov Elvin Şamil oğlu "Kəlbəcərin azad olunmasına görə" medalı ilə də təltif edilmişdir. Vətən müharibəsindən geri qayıtdıqdan sonra hər-biri Penitensiar xidmətdə xidmətə qəbul edilmiş və vəzifədə irəli çəkilərək hal-hazırda kiçik, orta rəis heyətində və mülki vəzifələrdə xidmət aparırlar. Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarından Vətən müharibəsində iştirak etmiş 52 nəfər daha Penitensiar xidmətə işə qəbul edilmişdir. Onlardan 2 nəfəri orta rəis heyətinə, 49 nəfəri kiçik rəis heyətinə, 1 nəfəri isə mülki vəzifəyə təyin edilmişdir. Penitensiar xidmətin sabiq əməkdaşı, hazırda təqaüddə olan ədliyyə-mayoru Çiçək xanım Biləndərlinin oğlu əsgər Elmar Nəbiyevdə qəhrəmanlıq göstərərək şəhidlik zirvəsinə ucalmışdır. Ölümündən sonra "Vətən uğrunda", "Fizulinin azad olunmasına görə" və "Xocavəndin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif edilmişdir. 44 günlük Vətən səlnaməmizdə qəhrəmanlıq göstərən igidlərimizlə və şəhidlərimizlə qurur duyuruq. Hər biri bu xalqın qəlbində, yaddaşında bir qəhrəmandır.

Abbasova İLAHƏ

Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətin Hüquq Şöbəsinin böyük inspektoru ədliyyə mayoru